

Azen op sieradencollecties?

TOOIEN, PAAIEN, GUNNEN EN SCHENKEN

Nederland telt ongeveer even veel/weinig sieraad-
liefhebbers als twaalf fanfareorkesten: een kleine 800
personen. In dit ons-kent-ons wereldje hebben slechts vier
musea een collectie moderne (auteurs)sieraden.
Met het vergrijzen van de sieraadverzamelaars lijkt het
gunnen van hun collecties aan deze musea slechts een
kwestie van tijd. Maar aan welk museum geef je 'je passie'
weg?

'Het blijft toch wel in de familie, hè?' vroeg een bezorgde
nicht van een van de sieraadverzamelaars Derrez en
Hoogstede die hun collectie in het CODA in Apeldoorn
exposeerden. Van tentoonstellen naar schenken kan namelijk zomaar één
stap zijn.

Eerder, in 2010, deed het sieradenverzamelarssechtpaar Marjan en Gerard
Unger een degelijke schenking aan het Rijksmuseum. Ze passeerden daar-
mee het in sieraden gespecialiseerde Museum Moderne Kunst in Arnhem,
CODA Apeldoorn en de Stedelijk Musea in Amsterdam en 's-Hertogen-
bosch. De vrijwel gehele collectie Nederlandse sieraden (1905-2008) die
het paar uit liefhebberij – en deels als documentatie voor Marjan Ungers
proefschrift – aanschafte, sluit perfect aan op een oudere collectie in het
Rijksmuseum. Dus kreeg dat de collectie gegund en zagen de Ungers deze
terug in de vitrine toen het museum – met 12 fanfareorkesten – heropend
werd.

Marjan Unger roemde de wijze waarop het Rijksmuseum hun 500 stuks
tellende verzameling 'zichtbaar onderdak' gaf en in een sociaal-cultureel
perspectief plaatste. Unger: 'Sieraden draag je, net als kleding. Je bent
er mee naar buiten geweest. Ik ook. Het is zinnig om sieraden onder te
brengen bij een conservator die een open blik koppelt aan liefde voor het
sieraad en kennis van zaken. Ik zie veel in goede, onderlinge samenwerking
tussen musea, die in openheid willen delen en dat belangrijker vinden dan
eigen bezit.'

Ongegund

Nu, drie jaar later, tijdens een symposium rondom de expositie van de
collectie Derrez/Hoogstede, betreurt Carin Reinders, directeur van het
CODA, nog steeds Ungers schenking aan het Rijks, '...want elk van ons,

de andere drie musea, had zich er ook met veel zorg en expertise over
willen ontfemen. Samen werken aan de collectie Nederland, ook die
van eigentijdse sieraden, is van groot belang. Focus, goede afspraken
en transparantie, collegialiteit. Maar blijkbaar ligt het allemaal niet zo
eenvoudig.'

Inderdaad. Rond 2000 verwierf het Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch
als 'kenniscentrum met een spilfunctie in kennisoverdracht' belangrijke
collecties. Door haar goede contacten kon de in 2013 overleden directeur
Yvonne Joris de sieradennalatenschap van Marion Herbst aankopen. En
ontwerper Gijs Bakker vertrouwde het museum in langdurig bruikleen het
werk toe van zijn vrouw Emmy van Leersum (1930-1984) plus zijn eigen
archief.

Na het plotselinge overlijden in 2002 van Onno Boekhoudt, een arte
povera-achtig sieraadkunstenaar, was echter duidelijk sprake van misgun-
nen. Boekhoudts weduwe sloot – om persoonlijke redenen – één specifiek
museum uit en verkocht zijn nalatenschap aan het CODA. Aangezien Boek-
houdts werkwijze met onaanzienlijke materialen duidelijk gedocumen-
teerd moest worden, duurde het zes jaar voordat het CODA deze collectie
kon ontsluiten en exposeren. Reinders nu: 'Onze archiefkennis [van het
archiefdeel van CODA] hielp goed bij het duiden van zijn briefjes, schetsjes
en aantekeningen. Het kostte wel veel tijd.'

Passie en prestige

Het verzamelaarspaar Paul Derrez & Willem Hoogstede, inmiddels beiden
in de zestig, verwierf het leeuwendeel van hun collectie tijdens exposities
in Derrez' nog steeds bestaande galerie Ra. Met hun vrolijke kleuren en
'onedele' materialen geven de 'draagobjecten' een goed beeld van de jaren
'70 tot '90.

Maar valt een overdracht van hun bij CODA getoonde collectie te verwachten? Een paar jaar geleden droeg Derrez zijn galeriedocumentatie als vormgevingsarchief over aan het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie in Den Haag, dus waarom binnenkort ook niet *the real stuff*... aan het CODA? Reinders ontkende meteen dat de expositie bedoeld was om Derrez en Hoogstede te paaien voor schenking: 'Daar hebben we het geen seconde over gehad. Maar natuurlijk kunnen particulieren en musea wel vaker en beter samenwerken.'

Ook voor Derrez is overdracht – ondanks het belastingvoordeel – te vroeg. 'Maar natuurlijk denk je wel eens aan "later". Maar: 'Wie wil onze passie voortzetten? Als we onze collectie weggeven: aan welk museum dan? Als musea betere stukken verwerven, kunnen ze "jouw" deel verkopen. [Een museum kan – en wil – dit echter niet zomaar doen. Door het maken van een goede schenkingsovereenkomst voorkom je 'kwesties achteraf'; redactie]

De collectie toegepaste kunst in Arnhem had enige tijd geen conservator en dreigde zelfs geheel te verdwijnen. Ja, dan begrijp ik best dat Marjan Unger "alles" aan het Rijksmuseum schonk: andere musea willen eerst selecteren.'

Derrez en Hoogstede verzamelden op intuïtie, typisch Europees. Derrez: 'Amerikaanse collectioneers kopen juist uit prestige, op grote namen,

'Wie wil onze passie voortzetten?
Als we onze collectie weggeven:
aan welk museum dan?'

Paul Derrez en Willem Hoogstede, sieraadverzamelaars op de beurs Handmade; foto Chris Reinewald.

Installatie 'Wanna Swap Your Ring' (2010) van de conceptuele sieraad-kunstenaar Ted Noten. Bezoekers ruilen hun hebbedingetjes in voor een plastic Miss Piggy-ring van Noten. De 'gegunde ruilwaar' vormt een wandinstallatie waarvan het oorspronkelijk revolver-silhouet gaandeweg verdwijnt.

met het doel de objecten aan een museum te schenken. Ze kopen vaak zelfs in overleg met hen. Helen Drutt, die een beroemde sieraadgalerie in Philadelphia runde, verkocht haar collectie aan het museum van Houston, Texas, waarvoor het een geheel nieuw verzamelgebied was. Maar daar is de collectie nu sporadisch te zien.'

Om vergelijkbare redenen verplaatste de Stichting Françoise van de Bosch haar bruikleencollectie van deze sieraadkunstenaar (1944-1977) na een conflict met de toenmalige directeur van de Van Reekum Galerij, voorloper van het CODA, naar het Stedelijk Museum Amsterdam. Waarom dan geen Nederlands Sieradenmuseum, zoals vergelijkbaar met het succesvolle Tassenmuseum in Amsterdam of de Duitse sieraadmusea in Pforzheim en de Danner Rotunda (Die Neue Sammlung) in München? Of een door de vier musea roulende Sieraadcollectie Nederland? Marjan Unger ziet daar weinig in: 'Te sektarisch. Dan ontnem je sieraden helemaal hun context.' Overigens is Unger weer verder gaan verzamelen. Beloven de sieraadmusea regelmatig te overleggen. En schonk Paul Derrez op de beurs Meesterlijk eind vorig jaar een door hem gemaakte set Confetti-zilverbaskets aan het Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven.

^